№ 92 ԿԻՐԱԿԻ, 4 ՄԱՅԻՍԻ ԵՐԿՐՈՐԴ 1919 ՏԱՐԻ ԿԻՐԱԿԻ, 4 ՄԱՅԻՍԻ № 92

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

Օրգան Հայ Ժողովրդական Կուսակցութեան Կենտրոնական Կոմիտէի

Խմբագրութիւնը բաց է ամեն օր առ. ժամը 9-ից մինչև 3-ը։ Յօդուածները պէտք է գրուած լինեն պարզ և մի երեսի վրայ։ Յօդուածները կարող են ենթարկուել փոփոխման և կրճատման։ Ընդունուած յօդուածները, որոնց տակ չէ գրուած վարձատրութեան պահանջ՝ կը համարուեն ձրի։

ԳԻՆՆ Է 1 ՌՈՒԲԼԻ

Յայտարարութիւնների ընդունւում են ամեն լեզուով առաջին երեսում 1 ռուբ., իսկ վերջին երեսում՝ 75 կոպ. Բժիշկների և աշխատանք փնտրողների համար որոշ զեղչ։ Մահազդի համար 25 ռուբլի։ Յայտարարութիւնները նոյն օրուայ թերթի համար ընդունւում են մինչև ժամը 2-ը։

ՇԱՐՈՒՆԱԿՒՈՒՄ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹ.

ապրիլի 1-ից

ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ

ՕՐԱԹԵՐԹԻ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ Է.

1 ամիսը . . . . 18 ռուբ.

3 » . . . . 50 »

Հատավաճառ . . . . 1 ռուբ.

Հասցէն՝ Тифлисъ, Головинскій пр. № 41.

Գրասենեակը բաց է ամեն օր առաւ. ժամը 9-ից մինչև 3-ը, բացի կիրակի և տօն օրերից։ Телефонъ 16—90.

Գարեգին Գրիգորեան Տէր-Ցակորեանցը, Եղիսաբեթ և Մկրտիչ Արոյեանները երեխաներով, Գայիանէ և Սինասար Ղալէչեաններ ը երեխաներով յայտնում են հարազատներին, բարեկամներին և ծանօթներին իրենց սիրելի քեռու և վերջինների պապիկի՝

Արտեմ Օհանճեանի (Իվանովիչ)

ՆԱԴԻՐԵԱՆԻ

եղերական մահը, որ տեղի ունեցաւ ապրիլի 29-ին ժամը 12-ին։ Յուղարկաւորութիւնը այսօր՝ կիրակի, ամսիս 4-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին, իր բնակարանից, Орбеліановская ул. № 32, դէպի Հաւլաբարի Էջմիածնեցոց ս. Գէորգ եկեղեցին։ Թաղումը Խոջիվանքի գերեզմանատանը։ 2—1

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏ. ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

սրանով յայտարարում է, որ հաշտարար բաժանմունքների և քննական շրջանների համար հարկաւոր են

հաշտարար դատաւորներ եւ քննիչներ

Յայտարարութիւններն ընդունւում են ամեն օր ժ. 9—11 առաւօտ. Գրիբոյեդովսկի փող. № 23, Թիֆլիսում։ 0—1

ԹԻՖԼԻՍԻ „ԿՐՈՒԺՈԿԻ“ ԹԱՏՐՈՆ

(Головинскій пр.)

Երկուշաբթի, մայիսի 5-ին, երեկոյեան ժամը ճիշդ 7 և կէսին,

Յօգուտ Կրթական-կուլտուրական «ԼՈՅՍ» Կօօպերատիւ Ընկ. կը կայանայ

ԳՐԱԿԱՆ-ԵՐԱԺՇՏ. ԵՐԵԿՈՅ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՈՎ

Բացման խօսք կասի Յովհաննէս Թումանեանը

I

ԳՐԱԿԱՆ-ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ մասնակցութեամբ (այբբենական կարգով)

Ալլահվերդեանի, Գիսակի, Դարբինեանի, Դեմիրճեանի, Տ. Էլբէգեանի, օր. Ղազարեանի, Յ. Մելիք-Շահնազարեանի, օր. Մաճկալեանի, քոյրեր Յովհաննիսեանների, պ. Սիտկի Թախուլայի, Թուբէնի, տ. Արմենուհի Տիգրանեանի Գուլազեանի

II

ԹԱՆԳԱԳԻՆ ՀԱՄԲՈՅՐ, Ուրախ վող մէկ արարուածով

III

ԱՍԻԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ Բալետմէյստեր Էքարեանը եւ օր. Էքարեանը կը պարեն «ԿԷՔ-ՕՔ»

ԲՈՒՖԷՏ

Տոմսերը ծախւում են «Union»-ում և «Կրուժոկում»։

Ծանօթ.—Կարմիր թանաքով գրած տոմսերը կ․րած համարներով— ոչնչացուած են։

Պատասխանատու կարգադրիչ՝ Յովհաննէս Թումանեան, երեկոյթի տնտեսուհի՝ Արմենուհի Տիգրանեան, պատասխանատու կարգադրիչներ՝ Ջալալ Տէր-Գրիգորեան, Սենիկ։ 1—1

Հ Ր Ա Ւ Է Ր

Թիֆլիսի Հայոց Հոգևոր Իշխանութեան թոյլտուութեամբ՝ Վերայի ս. Խաչ եկեղեցու հոգաբարձութիւնը հրաւիրում է բոլոր ծխականներին կիրակի օրը, ամսիս 11-ին, ժամը 12-ին ժողովուել նոյն եկեղեցին, ծխատէր քահանայ կամ քահանայացու ընտրելու նպատակով։

Եթէ մի որևէ պատճառով նոյն օրը ընտրութիւն չկայանայ, հետևեալ ծխական ժողովը նշանակւում է առաջիկայ կիրակի օրը, ամսիս 18-ին, ցերեկուայ ժամը 12-ին։ 1—1

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ-ԱՇԱԿԵՐՏԱԿԱՆ ՖՐԱԿՑԻԱ

Կիրակի, մայիսի 4-ին, երեկոյեան ժամը 5-ին, Կուսակցութեան Բիւրոյում (Головинск., 41)

ԵՐՈՒԱՆԴ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԸ

կը խօսի

„Ինչու Հայաստանը պիտի լինի ազատ եւ միացեալ“

նիւթի մասին։ Մուտքը ազատ է ուսանողների և աշակերտների համար։

ԹԻՖԼԻՍԻ ԿՐՈՒԺՈԿԻ ԹԱՏՐՈՆ

(Գոլովինսկիյ պրոսպեկտ, Արտիստական Թատրոնի դիմաց)

Կիրակի, մայիսի 4-ին

Հայ Աշակերտա-Ուսանողական Դրամատիկ Խմբակցութիւնը՝ ռեժիսորութեամբ Ամօ-Խարազեանի կը ներկայացնէ Պուշկինի

ԺԼԱՏ ԱՍՊԵՏ

3 պատկ. փոխ. Wargano-Lantè-ի

Յ. ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ

ԲԱՂԴԱՍԱՐ ԱՂԲԱՐ

Կոմեդիա 3 գործ.

Մասնակցում են՝ օր. Հայկուշ, Բնարիկ, պ.պ. Արզումեան, Հայկազեան, Ջաֆրին, Մելիքսէթեան, Մուրադեան, Յուշիկ, Պահարէ, Սոմխեան, Վարգանո-Լանտէ, Օհանեան։

Տեղերի գները 8 ռ. մինչև 3 ռ. ✦ Սկիզբը ճիշդ 7 և կէսին երեկ. Տոմսակները վաճառւում են համալսարանի մուտքի մօտ՝ առ. ժ. 10—2-ը, իսկ երեկոյեան ժ. 5-ից։

Կովկասի Հայոց Բարեգործ. Ընկ. կից Կօօպերատիւի Վարչութիւնը հրաւիրում է անդամներին տարեկան

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ

կիրակի, մայիսի 11-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին Հայոց Բարեգործական Ընկ. շէնքի ընթերցարանի դահլիճում։

Զբաղմունքի առարկաները.—1) Վարչութեան զեկուցումը առաջիկայ տարուայ գործելակերպի մասին։ 2) Կօօպերատիւի կանոնադրութեան մասին։ 3) Վարչութեան հերթով և կամաւոր հեռացող անդամների և փոխանդամների ընտրութիւն։ 4) Վերստուգիչ յանձնաժողովի անդամների և փոխանդամների ընտրութիւն։

Եթէ առաջի ժողովը չկայանայ, նոյն օրը և նոյն տեղում կը կայանայ առաւօտեան ժամը 11-ին երկրորդ ժողով, որը անկախ ընկ. անդամների ներկայ եղողների թուից, կը համարուի օրինաւոր։

Քննելիք հարցերը լինելով խիստ կարեւոր, խնդրւում է բոլոր անդամներին աշխատել ներկայ լինել ժողովին։

1—1

Վարչութիւն

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ

Վ Ե Ր Ջ Ի Ն Շ Ա Բ Ա Թ

Փակւում է մայիսի 11-ին, կիրակի օրը, երեկոյեան ժամը 8-ին։

ՄՈՒՏՔԸ 3 ՌՈՒԲԼԻ

Գոլովինսկիյ պրոսպ., տ. № 10։

Բ Ժ Ի Շ Կ

Խ. ԷՅԵՐՋԵԱՆ

Նախկին ասիստենտ Պարիզի Hôtel-Dieu, պրոֆ. Cilbert-ի կլինիկաների, մասնագէտ թոքերի, սրտի, ստամոքսի, լեարդի, աղիքների և երիկամների հիւանդութիւնների։ Մեթոդիկ բժշկում թոքախտի, պլէվրիտի, բրոնխիտի, անարիւնութեան, լեարդի ուռեցքի, arteriosclerose-ի (շնչերակների կարծրանալ) ստամոքսի անկարողութեան (էմբրոցիա)։ Արմատ. բժշկում գիտացուի, կերակրութիւն ընթերային մասամբ սրտի հիւանդութեանց համար։ Ընդունելութիւնը առաւօտ. ժամը 10—1, երեկոյեան ժ. 5—7, կիրակի օրերը միայն 10—1։ Հասցէ՝ Միքայէլեան փ. № 41։ 100—20

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ

Գ. ՄԵՀՐԱԲԵԱՆ

Նախկին ասիստենտ Բեռլինի եւ Մոսկուայի համալսարանների կլինիկաների։ Մասնագէտ ներքին հիւանդութիւնների, սիֆիլիսի և սեռի. ընդունելու[illegible] իր բնտրգենօսեան և լոյսի [illegible] էլեկտրոբուժական կաբինետում։ Հետազօտութիւնը և բժշկութիւնը X ճառագայթներով։ Ամեն օր, 9—1 և 5—8 ժամը երեկ. Բեհբուտովսկայա փ., № 23։ Հեռ. 7—92։ 100—103

ԱՆՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ՅԱՆՑԱՆՔ Է

Անտարբերութիւնը դէպի կեանք, դէպի կենսական խնդիրներն ու երեւոյթները մահանման յատկութիւն է։

Մեր ժողովուրդը՝ իր կենսունակութեամբ հանդերձ, երբեմն այնպիսի անտարբերութիւն է ցուցադրում դէպի իր կենսական խնդիրները, որ մնում ես ապշած։ Եւ այդ անտարբերութիւնից միշտ օգտւում են ճարպիկ անձերն ու կազմակերպութիւնները, որոնք նոյն ու նման փորձանքների են դիզում ժողովրդի գլխին։

Արհաւիրքների և մասամբ ժողովրդի դէմ կազմուած դաւերի հետեւանքով՝ անցեալ տարի հայ ազգի մի խոշոր հատուած իր ինչքն ու գոյքը լքելով, գաղթեց դէպի Հիւսիսային Կովկաս Տաճկահայաստանից, որ չճաշակէր այդ թշուառ գաղթականութիւնը, է որ իր խելքից, է որ տարածքից, է որ իւրայիններից։ Նրա մի մասը օտար երկնքի տակ գլխկոնցաւ։ Թագաւորի մի հնօդը երերուն քայլերով կարողացաւ անցնել արեան ծովից ու վերադարձաւ հայրենիք։ Մի ուրիշ խոշոր հատուած գեռ աստանդական դեգերում է գաղթավայրում ու վերադառնալու հնարաւորութիւնից զուրկ է։

Վերադարձածներին առաջնորդող յանձնաժողովը լրագրութեան միջոցով հրաւիրեց Թիֆլիսում ապրող գաղթականներին, ինչպէս և հայ հասարակութեանը, գալ լսելու գաղթականութեան կեանքի մասին նրա կարգիչը, հասկանալու նրա գլխին եկած փորձանքների պատճառները. ընդունելու նրա վրայ եղած ծախքերի հաշիւը, խորհելու Հիւս. Կովկասում մնացած գաղթականների դարձի վրայ և այլն։ Եւ այդ այն նպատակով, որ հայ ժողովուրդը իրազեկ լինի իր կեանքին և ուրիշ դէպքերում չկրկնէ այն սխալներն որ նա արաւ։

Սակայն Յանձնաժողովի հրաւէրին անտարբերութեամբ պատասխանեց այդ ժողովուրդը։

Այժմ «Կարևոր Ժողով» վերնագրով հրաւէրներ է ուղղել նոյն յանձնաժողովը հայ ժողովրդին, որ նոյն խնդրի շուրջը զեկուցում լսելու գայ, լսի, խօսի, քննի և իր իրաւական ու բարոյական վճռակի տէրը լինի։ Մի կենդանի ժողովուրդ չի կարող անտարբեր մնալ այսպիսի հրաւէրի առաջ. անտարբերութիւնը յանցանք է և շատ դէպքերում մահաբեր։

Բենիկ վարդապետ

ԺՈՂՈՎՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻ՞ՒՆ ԹԷ՞ ԽԱՆՈՒԹԻՒՆ

Մեր պետութեան քաղաքական ձեւը թէպէտ և հանրապետական է, սակայն նրա կառավարական մարմինների կողմից թոյլ են տրւում գործադրել այնպիսի հակաժողովրդական գործեր, որ ակամայից հայ քաղաքացիների իւրաքանչիւրի մէջ հարց է ծագում, թէ մենք օրինական և դեմոկրատիկ պետութեան մէջ ենք ապրում թէ մի սեփական բռնակալական խանութեան ենք ենթակայ։

«Ժողովուրդի» անցեալ համարներից մէկում մենք ցուցադրել էինք կառավարական օրգաններից մէկի՝ տրտակարգ ռեկվիզիցիոն յանձնաժողովի կատարած հակաօրինական և բռնակալական գործողութիւնները ու դատապարտել այդ վարմունքը։

Սակայն այդ բաւական չէր, մեր կեանքը չափազանց հարուստ է նոյնօրինակ փաստերով և դժբաղդաբար անսպառ նիւթ է մատակարարում մեզ։

Հայաստանի նոր պարլամենտի ընտրութիւնները ղեկավարող կենտրոնական յանձնաժողովը, որ մեծամասնութեամբ դաշնակցական է, իր առաջին քայլերից արդէն կանգնել է հակապետական և հակաժողովրդական ուղիի վրայ։

Այն պահուն, երբ ռեկվիզիցիոն յանձնաժողովը բնակարաններ է գրաւում իր նախագահի և դաշնակցութեան թէյարանի համար, պարլամենտի կենտրոնական ընտրական յանձնաժողովը մնացել է անտուն և ճարահատուած է եղել տեղաւորուել ի դարմանս բոլորի Հայաստանի խորհրդի դաշնակցական ֆրակցիայի սենեակում։

Մի մարմին, ինչպիսին է այդ ընտրական յանձնաժողովը, որ մինչև վերջը պէտք է նրբազգաց և ամենախիստ կերպով չէզոքութիւն պահպանի և պետական շահեր հետապնդի, համաձայնուել է ընդունել դաշնակցականների վնասակար և վտանգաւոր հիւրընկալութիւնը։ Մի մարմին, որի աշխատանքները պիտի ընթանան պարլամենտի, կառավարութեան և հասարակութեան աչքերի առջև, գործ է կատարում պարլամենտի դաշնակցական ֆրակցիայի հսկողութեան տակ, ստանալով այդ կուսակցութիւնից որոշ հրահանգներ։ Կենտրոնական ընտրական այդ մարմինը բացի այդ՝ գաւառական ընտրական յանձնաժողովների նախագահներ է նշանակել և շրջանները հրահանգիչներ է ուղարկել միայն դաշնակցականներից, ի բաց առեալ մի գաւառի աւերուած, սոված ու անքնակ Ծուրմալուից, ուր նշանակուած է ժողովրդական. «սոցիալիստ» դաշնակցականները սոցիալ-դեմոկրատների և սոցիալիստ-յեղափոխականների մասին լսել անգամ չեն ուզում, նրանք վերջիններին հալածում են և զրկում ամեն մի տեղից։

Եւ մեր կուսակցութեան շնորհիւ էր այն էլ, որ կենտրոնական ընտրական յանձնաժողովում՝ սոցիալիստական ձախակողմը իր տեղն ստացաւ։

Եթէ ընտրութիւնների հենց առաջին օրից մայրաքաղաքում պարլամենտի և կառավարութեան առջև ժողովրդական և պետական մեծ ակտը կազմակերպող, Հայաստանի նոր պարլամենտի ընտրութիւնները ղեկավարող մի մարմին թոյլ է տալիս իրեն խախտել անկողմնապահութեան, անաչառութեան սկզբունքը, ոտնատակ է տալիս ժողովրդապետութեան բարձր գաղափարները և ծաղրում է հասարակական կարծիքը, ապա ինչ գրաւական ունի մեր ժողովուրդը, որ ընտրութ․ գործում յետագայում և հենց ընտրութեան օրը այնպիսի բռնութիւններ ու զեղծումներ չեն կատարուի ժողովրդի կամքը այլանդակելու, որին պիտի դարման տան ցարական ռեժիմի տխրահռչակ Ստոլիպինի և նման խաների սարուկ ծառաներն իսկ։

Այսպիսով մենք տեսնում ենք թէ ինչպէս պետական ապարատը գործիք են դարձնում և պետական փողերով կուսակցական ագիտա-

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Թիֆլիս, 4 մայիսի

ՀԱՅԵՐԸ ԵՒ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԸ

Թաւրիզի «Զանգ»թերթը հաղորդում է, որ շուտով տեղի պիտի ունենայ Պարսկական Մէջլիսի հայ պատգամաւորների ընտրութիւնը։ Պարսից կառավարութիւնը բաւարարել է պարսկահայերի վաղեմի ցանկութիւնը՝ ունենալ Մէջլիսում փոխանակ մէկի երկու պատգամաւոր. մէկը Ատրպատական նահանգից, միւսը՝ հարաւային Պարսկաստանից։ Հայերի այս պահանջը բացատրւում է նրանով, որ Ատրպատականը միանգամայն կտրուած է հարաւային Պարսկաստանից և գտնւում է տարբեր քաղաքական պայմաններում, ուստի այս երկու շրջանների կողմից մի պատգամաւորի ընտրութիւնը նպատակայարմար չէ։

Կասկածից դուրս է, որ պարսկահայերը լիովին կօգտուեն իրենց նոր խոշոր նուաճումից և ջերմ վերաբերմունք ցոյց կը տան դէպի ընտրութիւնները։ Հայ պատգամաւորները խոշոր դեր ունեն կատարելու Մէջլիսում. որպէս կուլտուրապէս աւելի բարձր տարրի ներկայացուցիչներ, նրանք պէտք է ամեն կերպ նպաստեն Պարսկաստանում պարլամենտական դեմոկրատական կարգեր հաստատելուն և եւրոպական կուլտուրայի պատուաստելուն։ Հետևապէս նրանք պէտք է կանգնած լինեն պարսկական պետականութեան տեսակէտի վրայ, որը միանգամայն համապատասխանում է թէ իրենց, պարսկահայերի և թէ բովանդակ հայ ժողովրդի շահերին։

Վերջին երկու տասնամեակի ընթացքում պարսկահայերի դրութիւնը եղել է բաւական նախանձելի, պարսից կառավարութիւնը միշտ բարեացակամ վերաբերմունք է ցոյց տուել դէպի հայերը։ Այս պատերազմի ընթացքում նա ամեն կերպ աշխատում էր իր հպատակ հայերին զերծ պահել պատերազմի պատահարներից։ Թաւրիզի հայերը իրենց փրկութիւնը պարտական են նոյն այդ պարսկական կառավարութեան։ Շնորհիւ մի շարք հանգամանքների, Ատրպատականի հայերը կարողացել են ձեռք բերել լայն ազգային կուլտուրական ինքնավարութիւն և հետզհետէ, մանաւանդ քաղաքներում, տնտեսապէս և կուլտուրապէս զարգանալ։

Հայերի և պարսիկների բարի դրացիական յարաբերութիւնները միանգամայն անհրաժեշտ են և Մանուկ Հայաստանի շահերի տեսակէտից։

Հայկական զօրքերը արդէն գրաւում են Նախիջևանի գաւառը և Հայաստանը կը դառնայ Պարսկաստանի անմիջական հարևանը։ Հայկական հանրապետութեան ձեռքն է անցնում այդ երկաթուղագիծը, որով մեծ առևտուր էր տեղի ունենում Հիւսիսային Պարսկաստանի հետ։ Հայերը անկասկած սերտ առևտրական յարաբերութիւնների մէջ կը մտնեն Պարսկաստանի հետ, որ մեծ նշանակութիւն կունենայ Հանրապետութեան համար։

Երկու հարևան պետութիւնները, չունենալով շահերի ընդհարման կէտեր, ընդհակառակը ունենալով ընդհանուր շահեր, կարող են բռնել քաղաքական մերձեցման ուղին։

Ահա թէ ինչու պարսկահայերը պիտի շարունակեն իրենց նախկին քաղաքականութիւնը, որպէսզի աւելի ևս ամրացնեն հայ-պարսկական բարեկամութիւնը։

ցիս են կամենում վարել մեր դաշնակցականները. և երբ այդ ապօրինութիւնների մասին պարլամենտում հարցապնդում է անւում, նրանք օգտուելով մի հանգամանքից օբստրուկցիա են սարքում և սաբոտաժի են ենթարկում պարլամենտը, որով անգործութեան է մատնւում մեր պետական մեքենան և փոթորկւում պարլամենտական կեանքը։

Վերջապէս «սոցիալիստ» դաշնակցականները թող պարզեն թէ այս ճանապարհը ո՞ւր է տանում մեզ՝ դէպ ժողովրդապետութի՞ւն թէ խանութիւն։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ՍՈՉԻԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ

Թիֆլիսում ստացուած «Черноморскій Маякъ»-ի վերջին համարից երևում է, որ Կամաւորական բանակի կարգադրութեամբ ապրիլի 11-ից Արմավիր—Տուապսէ գծի վրայ մասնաւոր ապրանքների տեղափոխութիւնը դադարեցրուած է եղել Սոչիի շրջանը զօրքեր տեղափոխելու համար մինչև նոր կարգադրութիւն։ Խոստան և Ադլերը, որոնք գտնւում էին խռովարարների ձեռքում, այժմ խաղաղուել են։

Սոչիում կազմակերպւում է հայկական բատալիոն։

ԼԼՈՅԴ ՋՈՐՋԻ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՃԱՌԸ

Համայնքների պալատի նիստի ժամանակ Լլոյդ Ջորջը հաշտութեան կոնֆերանսի մասին հետևեալ ճառն արտասանեց, որի ժամանակ ներկայ էր անգլիական թագաժառանգը։

«Ամբողջ աշխարհը մեծ անհամբերութեամբ հետևում է հաշտութեան բանակցութիւնների ընթացքին, սակայն մենք, պատգամաւորներս, հսկայական գործ ենք կատարում։ Բոլոր փաստերի հաւաքման հարցը դեռ ևս լիովին լուսաբանուած չէ։ Արդարացի կը լինէր, պարոններ, եթէ մնացած պրոբլեմների լուծման համար դուք որոշեալ ժամանակ տայիք։ Մենք, պատգամաւորներս, ստիպուած էինք ամեն կերպով քննելու իւրաքանչիւր մի հարց, որպէսզի անճշտութիւններ տեղի չունենան և հնարաւոր սխալներն ուղղուեն։ Պէտք է ի նկատի առնուեն և հետագայ դժուարութիւնները, տալով առաջին մինիստրը, աչքի առաջ ունենալով երեք հին կայսրութիւնների՝ Ռուսաստանի, Թուրքիայի և Աւստրիայի կործանումը։ Դժուարութիւններ են առաջ եկել և նրանում, որ Ռուսաստանը վճռի ժամանակ չէ ներկայանում որպէս մի ամբողջ տէրութիւն։

Ռուսաստանի ներքին անցքերը մեզ հնարաւորութիւն չտուեցին անմիջական կերպով զինուած հանդէս գալու և թէպէտ օտար երկրների ներքին գործերում չխառնուելու մեր քաղաքականութիւնն անյողդողդ է, այնուամենայնիւ մենք պիտի պաշտպանենք գեներալ Դենիկինին և ծովակալ Կոլչակին։

Լլոյդ-Ջորջն իր ճառի մէջ չէ յուսահատւում Ռուսաստանում տիրող դրութիւնից, աչքի առաջ ունենալով երկու նշանաւոր հանգամանք, որոնք հաստատուած են ամենավստահելի տեղեկութիւններով։ Դրանք այն են, որ թէպէտ բոլշևիկների ոյժերն աւելանում են, սակայն ժողովրդական մասսաների մէջ բոլշևիզմի նշանակութիւնն ընկնում է։

Ճառի վերջում Լլոյդ-Ջորջը յայտնեց, որ Լենինի կողմից հաշտութեան առաջարկութիւններ չեն եղել կոնֆերենցիային։

(«Черном. Маякъ»)

ՏԱՃԿԱՍՏԱՆԻ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Ստացուած տեղեկութիւնների համաձայն, Դաշնակիցները առաջարկել են բարձրագոյն Դրանը հետևեալ խաղաղութեան պայմանները,—

1) Կ. Պոլիսը մնալով Տաճկաստանի մայրաքաղաք յայտարարւում է պորտո-ֆրանկօ։

2) Բաթումի, Կարսի և Արդահանի շրջանները վերադարձւում են Տաճկաստանին, բայց Բաթումը մնում է որպէս ազատ քաղաք։

3) Հեջազը, Սիրիան և Իրաքը (Բաղդադի, Մոսուլի և Բասսորի վիլայէթները) յայտարարւում են որպէս արաբական պետութիւն Խալիֆի հովանաւորութեան ներքոյ։

4) Հիմնւում է Տաճկաստանի երրեակ վերահսկողութիւն 25 տարի ժամանակով։ Վարչական վերահսկողութիւնը յանձնւում է Անգլիային, զինուորական գործերինը — Ֆրանսիային և պարենաւորման գործերինը՝ Ամերիկային։

5) Տաճկական երկաթուղիները անցնում են Անգլիայի կառավարութեանը 25 տարի ժամանակով։

6) Իզմիրի և Վանի վիլայէթները մնալով Տաճկաստանի պետական սահմաններում, վարչապէս կառավարւում է Ֆրանսիայի կողմից 15 տարի ժամանակով

7) Տաճկական կղզիները, որոնք գտնւում են Միջերկրական ծովում, վերադարձւում են Տաճկաստանին։

8) Կիպրոս կղզին և Եգիպտոսը անցնում են Անգլիային։

9) Տրիպոլիսը վերջնականապէս անցնում է Իտալիային։

10) Տաճկաստանի հայերը և յոյները կառավարւում են երկրի տեղական բնակիչների հաւասար իրաւունքներով և ստանում են ազգային - կուլտուրական աւտոնոմիա։

11) Տաճկական զինուորական ոյժերը հասցնւում են ամենափոքր չափերի, ոչ աւել քան 50,000 զինուոր։

12) Տաճկաստանը չի խառնւում Ադրբէջանի գործերի մէջ։

Տպելով այս կուրեօզ-հաղորդագրութիւնը, «Ադրբէջան»թերթը բոլորովին լուրջ աւելացնում է.- Ըստ լուրերի, վերոյիշեալ պայմանները Տաճկաստանի կողմից ընդունուած չեն։

ՏԱՃԻԿՆԵՐԸ ՀԵՌԱՆՈՒՄ ԵՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

Թաւրիզում հրատարակուող «Զանգ» շաբաթաթերթը հաղորդում է հետևեալը.

Տաճկաց սահմանում գտնուող մի գիւղից յայտնում են, որ տաճիկները յայտարարութիւն տուեն Բայազէդի, Վանի, Էրզրումի և ամբողջ Ալաշկերտի մահմեդական ազգաբնակութեան (տաճիկ և քուրդ), թէ այս վիլայէթները յանձնւում են հայերին, ով որ ուզում է մնալ, չուզողը՝ հեռանալ։ Տաճկաց զօրքը քաշւում է իրենց սահմանը։ Հիմա Բայազէդը դատարկ է։ Եկել են մի քանի հայ ինժեներներ շրջելու այդ կողմերը։

Տաճկաց հիւպատոսը ևս յայտնել է, որ տաճիկները դատարկում և հայերին են յանձնում վեց վիլայէթները։

ԽԱՂԱՂԱՐԱՐ ԿՈՆՖԵՐԱՆՍԸ

ՓԱՐԻԶ։ Սարրի գրուած թուերը ցոյց են տալիս թէ ինչ հսկայական նախապատրաստական աշխատանքներ ունէր պայմանագիրը։ Պայմանագիրը պարունակում է իր մէջ 800—1000 յօդուած և բռնում է 350 երես։ Միմիայն Գերմանիայի զինաթափութեան վերաբերեալ յօդուածների թիւը հասնում է 100-ի, Սաարի հովտինը նոյնպէս 100 ի։

ՄԻՋՈՑՆԵՐ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ ԴԷՄ

ՓԱՐԻԶ։ «Էխօ դ'Պարի» թերթը հաղորդում է, որ եթէ Գերմանիան մերժի ստորագրել խաղաղութեան պայմանները, անմիջապէս ձեռք կառնուեն զինուորական և ծովային միջոցներ։ Ծրագիրը մշակուած է Դաշնակիցների ծովային իշխանութիւնների կողմից։

ԿՈՉ ԴԷՊԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հանրութեան պալատում Ռոբերտ Սեսիլը ասաց.—

«Եւրոպայի անտեսական դրութիւնը լուրջ երկիւղ է զգացնում։ Պաշարումը պէտք է վերացնել ամենակարճ ժամանակում։ Եւ հենց որ բոլոր առևտրական ճանապարհները բացուեն, աշխարհի բոլոր ազգութիւնները պէտք է ճիգ անեն, որ իրենց արդիւնաբերութիւնը վերականգնեն։ Եւրոպան կարող է փրկուել միայն բոլոր Դաշնակից երկիրների միութեամբ»

Նա կոչում է աշխարհի բոլոր անգլո-սաքսոններին, խնդրելով արձագանգ տալ իր կոչին, որովհետև քաղաքակրթութեան ամբողջ շէնքին վտանգ է սպառնում, եթէ Եւրոպան չի վերադառնայ դէպի աշխատանքները։

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ԿՈՄՄՈՒՆԻՍՏԻ ՄԱՀԱՊԱՏԻԺԸ

Բոլշևիկական ռադիօն հաղորդում է, որ ֆրանսիական կոմմունիստ Անրի Գիյոն, որ ֆրանսիական կոմմունիստների կողմից ներկայ է եղել Մոսկուայի կոմմունիստական համագումարին, հայրենիքին դաւաճանելու համար դատապարտուած է մահուան։

(«Черном. Маякъ»)

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԱՌԵՒՏՐԻ ՎԵՐՍԿՍԻԼԸ

Ամերիկական առևտրի դեպարտամենտը յայտնում է, որ Ամերիկան կարող է այժմ առևտրական յարաբերութիւն բռնել Պաղեստինի, Միջագետքի, Սիրիայի, Սերբ—Խրուաթ—Սլովէնեան թագաւորութեան, Թիւրքիայի, Լեհաստանի, Էստոնիայի, Ալբանիայի և ուրիշ երկրների հետ։

ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ ՄՈՒՂԱՆՈՒՄ

«Искра» թերթը հաղորդում է, որ Մուղանի հանրապետութեան մէջ յեղափոխութիւն է ծագել։ Բանտարկուած են բոլոր մինիստրները։ Հաստատուած է զինուորա-յեղափոխական կառավարութիւն։

ԼԵՌՆԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Կառավարութեան նախագահ Կոցեի յանձնարարութեան համաձայն, Ադրբէջանի դիւանագիտական ներկայացուցիչ Ա. Կանտեմիրը ապրիլի 26-ին ուղարկել է բոլոր կառավարութիւններին և Դաշնակից հրամանատարութեանը հետևեալ հաղորդագրութիւնը.—

Պարոն Նախարար.

Գրոզնայի՝ Կովկասի Լեռնային ժողովուրդների հանրապետութեանց ներկայացուցիչների և գեներալ Դենիկինի կամաւորական բանակի մէջ տեղի ունեցած կոնֆերանսում համաձայնութիւն տեղի չունեցաւ։

Գեներալ Դենիկինը պաշտպանում էր իր նախկին պահանջները, որոնք իսկապէս պատճառ դարձան արիւնհեղութեան և պնդում էր, որ լեռնական ժողովուրդները անպայման հպատակուեն նրա իշխանութեան, համարելով նրանց հանրապետութեան գոյութիւնը անտեղի և հակառակ իր ձգտումներին։

Հիւսիսային Կովկասի հանրապետութեան կառավարութիւնը ենթադրելով, որ Կովկասի լեռնականների պետական կազմակերպութեան բաղդը կարող է ստանալ իր վերջնական որոշումը միայն միջազգային կարգով, որ գեներալ Դենիկինը, թէև գլուխ է կանգնած զինուորական կազմակերպութեան, սակայն հանդէս չէ գալիս որպէս ռուս ժողովրդի պետական իշխանութեան ներկայացուցիչ և չունի իրաւունք միջազգային բնոյթ ունեցող հարցերը քննելու, որոշեց շարունակել զինուորական գործողութիւնները Կամաւորական բանակի դէմ և կը ձգտի մաքրել հանրապետութեան շրջանները նրանցից, որոնք գրաւել են անիրաւացի և բռնի կերպով։

Ընդունեցէք իմ խորին յարգանքներս. Ա. Կանտեմիր։

ԴԱՇՆԱԿՑՆԵՐԸ ԼԵՌՆԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

Լեռնականների կառավարութեան նախագահ Կոցեը ստացաւ Դաշնակից հրամանատարութիւնից հետևեալ բովանդակութեամբ նամակը.—

Լեռնականների հանրապետութեան նախարարութեան խորհրդի նախագահ պարոն Կոցեին։

Ես ստացել եմ դիրեկտիւներ յանձնելու լեռնական հանրապետութեան կառավարութեանը։ Բրիտանական առաջարկութեան համաձայն, Դենիկինը համաձայնեց դադարեցնել իր գործողութիւնները Դաղստանի վրայ։ Գեներալ Լեախովը կը փոխուի։ Գեն. Դենիկինը ինքը կազմեց չեչենների, ինգուշների, բալկարցիների և օսերի հետ modus vivendi և խաղաղութիւնը վերականգնուած է, սպասելով խաղաղարար կոնֆերանսի հրահանգներին, որը կը վճռի պետութիւնների անկախութեան և սահմանների հարցը։ Որպէս պատասխան սրա լեռնական կառավարութիւնը պէտք է թոյլ տայ Կամաւորական բանակին օգտուել Պետրովսկայա նաւահանգստով, ինչպէս մի միջոց Գուրևի ամրապնդման։

Գեն. Դենիկինի հրահանգի համաձայն, գեն. Պրժևալսկին կը քաշէ իր ոյժերը Պետրովսկում, բայց այդ գործողութիւնը մի քանի ժամանակ կը տևի, որովհետև կատարուելու է աստիճանաբար։ Լեռնական կառավարութեան կողմից շատ գործողութիւններ են սպասւում բոլշևիկների դէմ քաղաքներում և գիւղերում և լեռնական կառավարութեան մասին կարելի է դատել նրա գործողութիւններով։

Գնդապետ Ռօուլինդսոնը ուղարկուած է գեն. Դենիկինի կողմից, որպէսզի հաւաստացնի, որ լեռնականների կառավարութեան ցանկութիւնները յարգւում են։ Որպէս լրումն յայտնում եմ, որ գեն. Պրժևալսկու դէմ որև է յարձակում Բրիտանական հրամանատարութեան կողմից, կընդունուի որպէս թշնամական գործողութիւն իր դէմ։ Խնդրում եմ յայտնել նամակի ստացման մասին։ Պետրովսկի Բրիտանական հրամանատարութեան զօրքերի պոլկովնիկ (ստորագր.) 24 ապրիլի 1919 թ.։

ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ՍԵՒ ԾՈՎԻ ԱՓԵՐՈՒՄ

«Искра» թերթը հաղորդում է, որ Օդեսան շուտով կարող է յայտարարուել պաշարողական դրութեան մէջ (ծովի կողմից)։

Միևնոյն վիճակը սպասում է և Ղրիմին, եթէ բոլշևիկները շարունակեն այնտեղ առաջ խաղալ։ Այս հարցը կը վճռուի մի քանի օրից յետոյ.

Բաթումը ներկայումս յարաբերութիւն ունի միմիայն Կովկասեան նաւահանգիստների և Թիւրքիայի հետ։

Շոգենաւերի ռուս ծառայողները տեղի ունեցող անցքերի պատճառով անհանգիստ են և ակամայ են աշխատում։

ՄԱՆՈՒՖԱԿՏՈՒՐԱՅ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՄԱՐ

Ադրբէջանի առևտրի և արդիւնաբերութեան մինիստրը Ղարաբաղի համար ուղարկել է 20.000 արշին մանուֆակտուրայ, որ պիտի բաժանուի ազգաբնակութեանը։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ՎՐԱՑ ՀԵՌԱԳՐԱԿ. ԳՈՐԾ.)

ԲՈՒԼՇԵՒԻԿԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴ.

Մայիսի մէկը

ՄՈՍԿՈՒԱ, 2 մայիսի.—Լիոն 1 մայիսի։ Չնայելով որ ֆրանսիական կառավարութիւնը արգելել էր ամեն տեսակ փողոցային ցոյցեր, մայիսի 1-ին, Փարիզում, պրոլետարիատի միաձայն որոշման համաձայն, մայիսի 1-ին յայտարարուեց 24 ժամեայ գործադուլ։ Ներքնուղու երկաթուղիների շարժումը դադարեցրած է։ Փո-

ղոցային շարժումներինը կանգ է առել: Ռեստորաններում ճաշ չէ տրւում: Բոլոր թատրոնները և առևտրական տները փակւած են: Անաջող կերպով 100,000 բանւոր փորձ են անում մտնել Համաձայնութեան հրապարակը, որպէսզի ցոյցեր անեն,

Պատերազմական դրութիւնը փոխած

ՆԱՈՒԷՆ, 1 մայիսի. Պատերազմական դրութիւնը, որ մտցրած էր Համբուրգում և Ալտոնում 23 ապրիլի, փոխուած է, սկսած ապրիլի 30-ից:

Մայիսի մէկը Պարիզում

ԼԻՈՆ, 2 մայիսի.—Ամերիկական մամուլի բիւրոն հաղորդում է.— Երբէք Պարիզը այդպէս լուռ չէ եղել, եթէ չհաշւենք մայիսի 1-ի ամբողջ օրը: Այդ օրը Պարիզը լռութեան խեղական յեղափոխութեան մէջ էր: Զիւոր զօրքը պաշարել էր հրապարակները և բոլոր փողոցները լի էին հրացանակիր զօրքերով: Ելեկտրական հրապարակով շարժւում էր միայն զինւորական խոհանոցը:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴ.

Թղթակիցները գերմանական լիազօրների հետ

Կ. Պոլսից հաղորդում են, որ «Թայմս» լրագրի խմբագրութիւնը իր Բեռլինի թղթակցից ստացել է հետևեալ հեռագիրը.— Բեռլինի և ֆրանսիական հինգ աշխատակիցներ իրաւունք ստացան ուղեկցել գերմանական լիազօրներին դէպի խաղաղարար կոնֆերենցիա:

Ժողովուրդների Լիգայի առաջին նիստը Վաշինգտոնում

Ժողովրդական լիգայի առաջին նիստը կը կազմուի հոկտեմբերին Վաշինգտոնում Սպիտակ Տան դահլիճում, եթէ միայն այն ենթադրութիւնները, ուղղակի արտայայտում է մամուլը, կընդունուի կազմակերպչական կոմիտէի կողմից: Անգլիացիները իրենց համաձայնութիւնը տուին, այնպէս որ Վիլսոնը նախագահութիւն կանի այդ առաջին նիստին, եթէ հաւանութիւն կտան և միւս ազգերը: Երկուշաբթի օրուայ Ժողովուրդների Լիգայի առաջին նիստի պայմանագրի ընդունելը պէտք է պատմական փաստ համարել: Այդ առաջին նիստը կլինի միացած պետութիւնների խաղաղարար հիմունքների վրայ: Այդ ժամանակ կընդունուեն լիազօրներ, որոնք իրենց վրայ կառնեն զրկուածների պաշտպանութիւնը, կամ ազգերի բաղդը: Խաղաղարար կոնֆերանսի չասվճռուած հարցեր, կը վճռուին Ժողովուրդների Լիգայի ժողովներում:

Միտինգներ Ֆիումէի մէջ

Երկիւղալի լուրեր են ստացւում Իտալիայից: Ասում են, որ Օրլանդոյի և Պեզի խորհրդակցութիւնը բաւարար հետևանքներ չտւեն: Իտալիայի ամերիկական միսիայի հաղորդագրութիւնից երեւում է, որ Ֆիումէում մասսայական միտինգներ տեղի ունեցան, ուր ձայն էին տալիս, որ քաղաքները վերադարձնուեն Իտալիային, որի մասին և յայտնեցին Դաշնակիցներին զինւորական իշխանութիւններին:

Հակա-ամերիկական ցոյցեր

Տրիէստում տեղի ունեցան հակաամերիկական ցոյցեր: Ամբոխը ժողովուելով Ամերիկայի դեսպանատան առաջ պահանջում է Ամերիկայի դրօշի իջեցնել: Վերջում դէպքի մասին ցաւակցութիւն յայտնուեց:

Ճապոնիայի յաղթանակը

Ճապոնիան նշանաւոր յաղթութիւն տարաւ կոնֆերանսում: Նրա յարաբերութիւնները Չինաստանի հետ կայանալու են իր կամքով, թէև յետոյ այդ երկու կողմերի պայմանագրերը կախուած կը լինեն Ժողովուրդների Լիգայից: Դրութիւնն այնքան խախուտ էր, որ Ճապոնիային չէին թոյլ տալիս ուրիշ պահանջներ անել, որովհետև այն դէպքում նա կը թողնէր կոնֆերանսը և կը շարունակէր գրաւել Շանդունը: Այդ պատճառով Տոկիոյի ցանկութեան համաձայն հօգուտութիւն կայացրին, բայց այն տեսքը տուին, թէ Ճապոնիան մեծ յաղթութիւն չէ տարել:

Փոթիի դրութիւնը

ՓՈԹԻ, 2 մայիսի: Վերջին ժամանակներս նաւահանգստում կենդանութիւն է տիրում Ռուսաստանից և Տաճկաստանից շոգենաւեր և նաւեր են գալիս: Նաւահանգստում կանգնած է անգլիական փոխադրանաւը մարդանից բեռնելու համար:

Ընտրուած է յատուկ յանձնաժողով մայիսի 26-ի տօնը կատարելու համար:

Եկաւ երկաթուղու յանձնաժողովը՝ ծանօթանալու նաւահանգստի դրութեան և Թիֆլիսի խորհրդակցութեանը տեղեկացնելու յանձնաժողովի աշխատանքների հետևանքի մասին: Նրա զբաղմունքներին կը մասնակցեն և քաղաքի ներկայացուցիչները: Քաղաքային ինքնավարութիւնը պնդում է նաւահանգիստը քաղաքին յանձնելու համար:

ՏԵՂԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

◆ Մթերք Ամերիկայից.—Մայիսի 15—20-ը Բաթումում սպասւում է «Վերենցիա» շոգենաւը, որ բերելու է 2,000 տոնն (120,000 փութ) զանազան մթերքներ ազգաբնակութեան համար:

◆ Գեն. Միլնի վերադարձը.—Մերձաւոր Արևելքի անգլիական զօրքերի հրամանատար գեն. Միլնը մայիսի 1-ին Կարսից վերադարձաւ Թիֆլիս:

◆ Ձերբակալուած միլիցիոներներ և հեռացրած միլիցիապետ.—Բաթումի վարչական մասի տեսչի օգնական Օ. Պ. Գեդևաշվիլին հաղորդել է ներքին գործոց մինիստրին, որ ինքը քննելով Բաթումի միլիցիապետ Աղէյշվիլի գործադրած միջոցները աւազակ Մորչաձէին ձերբակալելու համար, պարզել է մի շարք օրինազանցութիւններ, որ կատարել է Աղէյշվիլին իր կազմով: Քննութիւնից յետոյ ձերբակալուել են գեղծարարները, որոնց մէջ եղել են նաև միլիցիոներներ, իսկ միլիցիապետը հեռացրուած է պաշտօնից: Օրինազանցները մեղադրւում են ազգաբնակութիւնից կաշառք վերցնելու և կոպիտ ույժի դիմելու մէջ:

◆ Վրաց փոխադրական ընկերութիւն.—Վրաստանի փոխադրական ընկերութիւնը ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրութեան նախկին բաժանմունքից ստացել է բոլոր գոյքը: Շուտով ընկ. պետը կուղեւորուի Կազբեկ և Կոջոր:

◆ 10,000 ռ. ցուցահանդէսի համար.—Վրաստանի կառավարութիւնը վրաց արուեստագէտների միութեանը յատկացրել է 10,000 ռ. ցուցահանդէս կազմակերպելու համար:

◆ Մի ռուբլիանոց նամականիշ. Վրացական մի ռուբլիանոց նամականիշի համար ներկայացուած նախագիծը հաստատուել և այսօր յանձնարարւել ներք. գործերի մինիստրին՝ պէտք եղած կարգադրութիւններն անելու համար նրանց տպագրութեան և գործադրութեան համար:

◆ Ադրբէջանի նոր դիւանագիտական ներկայացուցիչ.— Ադրբէջանի կառավարութիւնը Վրաստանում դիւանագիտական ներկայացուցիչ Մ. Իւ. Ջաֆարովին նշանակել է արտաքին գործոց մինիստր, իսկ նրա պաշտօնը յանձնուած է ինժ. Ֆ. Բ. Վեքիլովին, որ խնդրատուների ընդունելութեան օր է նշանակել երկուշաբթի, չորեքշաբթի և հինգշաբթի օրերը, ժամը 12-ից մինչև 2-ը. բացի տօն օրերից միսսիայի շէնքում (Դաւիդովսկայա փ. № 5):

◆ 5 լիրա կամ 25 դրամ.— Պարսկաստանի, Ադրբէջանի և Հայաստանի հպատակները վրաց կառավարութեան որոշումով կարող են առանց թոյլտուութեան իրենց հետ հայրենիք վերադառնալիս ունենալ 5 տաճկ. լիրա կամ 25 դրամ իրենց ծախսերի համար: Այս գումարից աւել ունենալու դէպքում պէտք է ստանալ համապատասխան թոյլտուութիւն:

◆ Բծաւոր տիֆը Թիֆլիսում.— Ապրիլի 30-ին Թիֆլիսի սանիտարական բիւրոյի տուած տեղեկութիւնների համաձայն, Թիֆլիսի հիւանդանոցներում տիֆով հիւանդ եղել են 176 հոգի. նոր մտել են 2-ը, առողջացել են 10-ը, մնում են 168-ը:

◆ Նոր միլիցիապետ.—Բաթումից Թիֆլիս եկաւ նոր միլիցիապետ Սալակիձէն և ստանձնեց իր պաշտօնը:

◆ Վրաց զօրերի տեղափոխութեան համար.—Զինւորներին երկաթուղով տեղափոխելու համար վրաց կառավարութիւնը յատկացրել է 100,000 ռ., իսկ պահանջած մնացած 400,000 ռ. խնդրի մասին ֆինանսների մինիստրը և պետական վերահսկիչը ներկայացնելու են իրենց եզրակացութիւնը:

◆ Էսպերանտոյի դասընթացներ. Մայիսի 4-ին, ցերեկուայ ժամը 12-ին Ժողովրդական Տանը բժ. Ռ. Ռ. Ֆիշերը դասախօսելու է «Միջազգային լեզուի նշանակութեան և կարևորութեան» նիւթի մասին. դասախօսութիւնից յետոյ ցանկացողները կարող են ցուցակագրուել Ժողովրդական համալսարանին կից կազմակերպուող միջազգային լեզուի եսպերանտոյ դասընթացները յաճախելու համար:

◆ Գող աշակերտուհի.—Մի քանի օր առաջ Օլգա Խանդոլեանի բնակարանից (Արաս-Արաթեան նր. № 4), անյայտ չարագործներ տարել էին 400,000 ռ. թանգարժէք իրեր և 3,600 ռ. ռուսական թղթադրամ: Կասկածով ձերբակալուած է Գայեանեան օրիորդաց դպրոցի աշակերտուհի Աստղիկ Յովհաննիսեանը, և խոստովանել է յանցանք [illegible] արել իր ընկեր[illegible] Վ. Նազարեան և Շահինեան, որոնք նոյնպէս ձերբակալուել են. իրերը և դրամը վերադարձուած են տիրոջը:

◆ Ինքնասպանութիւն.— Մայիսի 3-ին Վորոնցովյա փողոցում Միլովի տան բակում 19 տարեկան Ալեքսանդր Դեկանոզովը ինքնասպանութիւն գործեց: Պատճառները յայտնի չեն:

◆ Թիֆլիսի ծխախոտի գործարանների բանւ. միութիւնը իր միջոցներից 5000 ռ. է յատկացրել Հայաստանում հրատարակուող թերթի կարիքների համար:

◆ Նոր տիպի ուսումնարան.— Յայտնի մանկավարժ Թէոդոր Պետ. Ազարիևի Ռէալական ուսումնարանում առաջիկայ ամառային արձակուրդների ընթացքում ամեն տեսակ միջնակարգ դպրոցների բոլոր դասարանների աշակերտների համար ամառային զբաղմունքներ են կազմակերպուել այն ծրագրով, որ ամառուայ երեք ամիսներում ամբողջ մէկ ուսումնական տարուայ կուրսն անցնուի և օգոստոս ամսին առաջադէմ աշակերտների առաջ յետագայ բարձր դասարանների դուռը բացուի: Միևնոյն ժամանակ հնարաւորութիւն կայ ուսումնարանում տօն օրերին՝ աշակերտական էկսկուրսիաներ և զբօսանքներ կազմակերպել: Դպրոցը գտնւում է Великокняжеская ул. № 91, Ուսուցչական ինստիտուտի միութեան մէջ:

◆ Յօգուտ Կրթական-Կուլտուրական «Յոյս» կոպերատիւի «Կրուժոկի» թատրոնում երկուշաբթի մայիսի 5-ին կը կայանայ երեկոյթ. (տես 1-ին երեսը):

ԱՅՍՕՐ

◆ Հայ Ուսանող.- Աշակերտական Դրամատիք Ընկերութիւնը.—Կրուժոկի թատրոնում երեկ. ժ. 7 և կէսին տալու է իր առաջին ներկայացումը. առաջին անգամ խաղացւելու Պուշկինի «Ժլատ Ասպետ» դրաման, ապա Ց. Պարոնեանի «Բաղդասար աղբարը»:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

«ՇՈՒՐԱ» ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ
(31 ապրիլի)

Կարսի «Շուրա» կառավարութեան ձերբակալուած պարագլուխների մէջ են եղել յոյներ և մի ռուս: Կարսում դեռ մնացել է «Շուրա» կառավարութեան արդարադատութեան մինիստրը, որը անգլիացիներին է յանձնում քաղաքը:

Անգլիացիները կազմել են ժամանակաւոր կառավարութիւն, որը զինաթափ է անում ազգաբնակութեանը:

ԶԻՆԱՄԹԵՐՔ ԿԱՐՍԻ ՀԱՄԱՐ

Ապրիլի 18-ին Կարսից հասան 19 վագոններ արտիլերիայով և պատերազմական պիտոյքներով. սրանցից երկու վագոնը փամփուշտներով միասին յանձնուած է Հայաստանի կառավարութեանը, մնացեալ ապրանքը և 10 վագոնները Կարսի ձերբակալուած թուրքերի հետ ուղարկուած է դէպի Թիֆլիս:

20 ՎԱԳՈՆ ԱՊՐԱՆՔ ԿԱՐՍԻ ՀԱՄԱՐ

Ապրիլի 19-ին Թիֆլիսից ստացուել է 20 վագոն ապրանք: Նոյն թւին Ալէքսանդրապոլից Կարս ուղեւորուեցին տեղական ադմինիստրացիայի պաշտօնեաները՝ գլխաւորութեամբ Ղորղանեանի:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՆԱՑՔԻ ԽՈՐՏԱԿՈՒՄԸ

ՂԱՐԱՔԻԼԻՍԱ, 21 ապրիլի.— Այսօր, առաւօտեան ժամը 4-ին, Շահալի կայարանի և Կալագերան կիսակայարանի մէջև կանգնեցրած և կողոպտուած է հայկական № 3 մարդատար գնացքը: Չարագործները եղել են 7 հոգի, որոնց մեծ մասը վրացիներ. Ճանապարհորդներից կողոպտուած է աւելի քան հարիւր հազար ռուբլի և թանկագին իրեր: Կողոպտիչներին հետապնդելը ոչ մի հետևանք չունեցաւ: Այս մասին յայտնուած է չէզոք հողամասի կամիսարին և անգլիական բոլոր կոմենդանտներին մինչև Սադախլօ կայարանը:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ ԴԻԱՐԲԵՔԻՐՈՒՄ

Հայաստանի Հանրապետութեան շրջանները որոշող յանձնաժողովը սկսեց ընտրել այն շրջանները, որոնց քրիստոնեայ ազգաբնակութիւնը մեծամասնութիւն է կազմում և նշանակեց պատասխանատու վարչական անձնաւորութիւններ: Դիարբեքիրի շրջանի նահանգապետ կարգուեց Օհաննէս բէյ:

ՂԱԶԻՒՆԻ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

— Օրերս Ղազւինից դէպի Թաւրիզ, Զենջանի վրայով, անցան մօտ 5000 գաղթականներ, որոնք գնում են դէպի հայրենիք: Ղազւինում այժմ մնում են ոչ աւելի քան 400 հոգի գաղթականներ:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԶՕՐՔԵՐ

— Շուտով Թաւրիզից Խոյ, Սալմաստ և Ուրմիա կը գան անգլիական զօրքեր կարգը պահպանելու համար:

ՇԻՐԱԿԻ ԳԻՒՂԱՑՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐԿԱՅ ՎԻՃԱԿԸ

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼ, 15 ապրիլի.— Շիրակի գիւղացութիւնը իր դառն օրերն է ապրում: Առաջուայ նման «Շարայի» երկրում դուք չէք գտնի լիքը ցորենով և գարով շտեմարաններ: Շիրակեցին զրկուել է իր լծկան եզից, կթան կովից և ոչխարից: Այդ բոլորը խլել և թալանել են անգութ տաճիկները և հարևան թուրքերը: Տեղի գիւղացութիւնը բոլորովին մնում է սովից, արտերը մնացել են առանց ցանքսի՝ սերմացու չլինելու պատճառով: Գտնուած սերմացուն էլ շատ դժուարութեամբ են կարողանում ցանել չնորհիւ այն հանգամանքի, որ սոված մարդիկ գնում են արտերը և այդ սերմացուն խլում, տանում են: Վերին ա[illegible]ճանի կրիտիքական դրութիւնն է ստեղծուել այդ շրջանում. ամիսներ շարունակ խեղճ մարդիկ հացի երես բնաւ չեն տեսնում: Ամբողջ դաշտը լցուած է մեռելների դիակներով. սովը բառիս բուն նշանակութեամբ թագաւորում է այդ շրջանում՝ կոտորւում են մարդիկ անթիւ, անհամար... Կառավարութեան ուշադրութիւնն ենք հրաւիրում օգնութեան հասնել Շիրակի մեռնող գիւղացութեանը և հասցնել նրան սերմացու և ուտելիք, հակառակ դէպքում ամբողջ Շիրակը կորստեան կը մատնուի:

Շտապել պէտք է, քանի դեռ ուշ չէ:

ՎՐԱՍՏԱՆ

Ս. ՏԻԳՐԱՆԵԱՆԻ ՃԱՌՆ ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԿՈՆՖԵՐԱՆՍԻ ԲԱՑՄԱՆ ԱՌԹԻՒ

Անդրկովկասեան հանրապետութիւնների ներկայացուցիչ քաղաքացիներ. Հայաստանի հանրապետութեան անունից ես իմ պարտքն եմ համարում ողջունել Ձեզ, իսկ յանձին ձեր, Եւգենիյ Պետրովիչ, (Գեգեչկորի) շնորհակալութիւն յայտնել Վրաստանի կառավարութեան այն նախաձեռնութեան համար, որն ստանձնել էք դուք ներկայ կոնֆերանսը գումարելու համար: Մեզ այստեղ ուղարկող Հայաստանի կառավարութիւնը հետևեալ կերպով է հասկանում ներկայ կոնֆերանսի նշանակութիւնն ու նպատակը: Շատ ժամանակ չէ անցել, երբ Անդրկովկասի ազգերն ապրում էին մի տէրութեան մէջ. բայց եթէ մենք խորը թափանցենք այդ իրականութեան մէջ, կը տեսնենք, որ այդ ժամանակ Անդրկովկասն ու նրա ազգերն ներքին միութիւն չունէին: Միայն յանձին Ռուսաստանի կար մի պետական իշխանութիւն, որ իշխում էր և կառավարում Կովկասը և հենց դրանում էլ կայանում էր ամբողջ միութիւնը: Այդ պատճառով հենց որ Ռուսաստանը հեռացաւ և Կովկասը մենակ մնաց, երևաց, որ մեր երկրում միութիւն չկայ: Անդրկովկասն այն դրութեան մէջ ընկաւ, որի մէջ նա գտնւում էր ռուսական պետական իշխանութեան հաստատւելուց առաջ, թէպէտ այդ ժամանակների հետ համեմատած նա բաւական առաջադիմել էր, որովհետև 18-րդ դարում Անդրկովկասն շատ խայտաբղէտ և բազմաթիւ քաղաքական կազմակերպութիւններ ունեցող մի երկիր էր ներկայացնում, քան այժմ: Անդրկովկասի ազգերը ինքնորոշուել և դարձել են անկախ հանրապետութիւններին ուղղին: Այս ուղղութեամբ մինչև անգամ նրանք առաջադիմութիւն են արել: Հանրապետութիւնները որոշ չափով ամրացել են, և նրանց մէջ հասունացել է այն գիտակցութիւնը, թէ նրանք պէտք է շարունակեն իրենց պետական անկախ կեանքը: Սակայն այս հայեցակէտը պաշտպանելով հանդերձ, մեր կարծիքով Անդրկովկասեան ազգերը հիմա արդէն սեփական նախաձեռնութեամբ ձգտում են ներքին միութիւն ստեղծելու, որպիսի ցանկութիւնը ոչ թէ արտաքուստ է նրանց ներշնչուած, այլ հիմնուած է այն անհրաժեշտ գիտակցութեան վրայ, թէ ընդհանուր շահի համար հարկաւոր է բոլոր ջանքերը միացնել: Անկախութիւնն ու ազատութիւնը երբէք չեն նշանակում մէկ մէկուց բաժանուած ու մեկուսացած լինել:

Զուգորդել անկախ քաղաքական կեանքի բարիքները համերաշխ գործակցութեան, փոխադարձ օգնութեան և բարեկամական դրացիութեան բարիքների հետ, ահա այն խնդիրը, որ թելադրում է մեզ կեանքը և որի լուծումը պէտք է ներկայ կոնֆերանսի նպատակը լինի: Եթէ կոնֆերանսը կարողանար ի կատար ածել նրա վրայ դրած աշխատանքների ու խնդիրների գէթ մի մասը, այն ժամանակ Անդրկովկասեան ազգերն ու հանրապետութիւնները կզգան մեր աշխատանքների ու այն համաձայնութիւնների բարի հետևանքները, որոնց մշակման ու վաւերացման համար մենք պէտք է գործ դնենք մեր բոլոր ջանքերը:

Հայաստանի կառավարութիւնը մեզ ուղարկել է կոնֆերենցիա այն յոյսով, որ Անդրկովկասի հանրապետութիւնների ներկայացուցիչները միասին սիրով գործի կըկպչեն յանուն վերոգրեալ նպատակների, որոնց իրագործելուց կախուած է հաւասարապէս բոլորի թէ քաղաքական և թէ տնտեսական յառաջդիմութիւնը:

Թոյլ տուէք յանձին ձեր կրկին ողջունել Անդրկովկասի հանրապետութիւնների ներկայացուցիչներին և մեզ Անդրկովկասի ազգերի շահերի համար ձեռնարկած գործում յաջողութիւն ցանկանալ:

ՂԱՐԱԲԱՂ

ՂԱՐԱԲԱՂԻ 5-ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ ԳԵՆԵՐ. ՇԱԹԵԼՎՈՐԹԻՆ *)

Ինչ վերաբերում է ճանապարհների հաղորդակցութեան վերականգնմանը, Համագումարի տեսակէտով դա ոչ մի առնչութիւն չունի Ադրբէջանի գեներալ-նահանգապետութեան իշխանութիւնը ճանաչելու հետ, որովհետև Անդրկովկասի հաղորդակցութեան բոլոր ճանապարհների ազատ երթեւեկութեան ապահովութիւնը կենսական անհրաժեշտութիւն է Անդրկովկասի համար, որը իրենից մի տնտեսական ամբողջութիւն է ներկայացնում:

Մենք համոզուած ենք, որ Անգլիայի կողմից Անդրկովկասում հաստատուող խաղաղութիւնը տնտեսական նորմալ կեանքի համար առաջ կը բերի մեր երկրամասում այդ անհրաժեշտ պայմանները:

Բուն հարցը բարեյաջող լուծում է ստացել Հայկական Ղարաբաղի սահմաններում դեռ այն ժամանակ, երբ Ղարաբաղը պաշտպանուած էր տաճկա-ադրբէջանական հրոսակախմբերից վերջիններս Բաքուի դէմ սկսած արշաւանքի օրերին:

Այդ հարցը ներկայումս չէր ունենայ այն սրութիւնը, եթէ Ղարաբաղի հայութեանը բռնի կերպով չստիպէին ճանաչել Ադրբէջանի իշխանութիւնը:

Ընդ միտ ներկայացնելով Համագումարի պատգամաւորների միաձայն ընդունուած և բոլորի կողմից ստորագրուած մերժում—բանաձևը Ադրբէջանի գեներալ-նահանգապետութեան ժամանակաւոր իշխանութիւնը ճանաչելու նկատմամբ, Ղարաբաղի 5-րդ Համագումարը յայտ տնում է, որ նա իր որոշումը հիմնել է իրեն ընտրող ժողովրդի անյողդողդ ու հաստատուն կամքի վրայ, որի մէջ անգլիական հրամանատարութիւնը եթէ կամենայ կարող է համոզուել համաժողովրդական ռեֆերենդումի միջոցով:

Միանգամայն պարզ գիտակցելով, որ նման կարևոր քաղաքական հարցերի լուծման ժամանակ չափազանց խոշոր նշանակութիւն և ույժ ունեն կուլտուր-տնտեսական ֆակտորները, 5-րդ Համագումարը խորապէս համոզուած է, որ Մեծ Բրիտանիան յանձինս իր Կովկասեան հրամանատարութեան, բռնի կերպով չի ստիպի ընդունել Ադրբէջանի խանական լուծը, որը աներևակայելի տանջանքներով ու զոհերի գնով հայութիւնը դէն է շպրտել դեռ հարիւր տարի առաջ:

Ղարաբաղի հայութեան 5-րդ Համագումարը երկրորդ անգամ լսելով գեներալ Շաթելվորթի հրամայական պահանջը՝ ընդունել Ադրբէջանի իշխանութիւնը և քննելով այն բոլոր շարժառիթները, որոնցով պայմանաւորուած է այդ պահանջը, այնուամենայնիւ միանգամայն անհնարին է գտնում փոփոխելու իր ժխտական որոշումը, որը թելադրուած է Ղարաբաղի ամբողջ հայութեան անյողդողդ կամքով, որին դաւաճանել ոչ մի դէպքում չեն ուզում և չեն կարող Համագումարի անդամները

*) Տես «Ժողովրդի Ձայն» № 91.

և ոչ մի պատասխանատուութիւն չեն կարող վերցնել իրենց վրայ Ադրբէջանի իշխանութեան թոյնի հաստատման հետևանքներով գալիք արիւնոտ փորձութիւնների համար։

Համագումարի բոլոր անդամների կողմից միաձայն ընդունուած եւ ստորագրուած բանաձեւ

Ղարաբաղի հայութեան 5-րդ համագումարը 1919 թուի ապրիլի 23-ին (ն. տ.) իր առնպաշտօն նիստում լսելով անգլիական հրամանատարութեան ներկայացուցիչ՝ գեներալ Շաթելվորթի Ղարաբաղի ժամանակաւոր իշխանութեան վարչական ծրագիրը և այն քննելով նոյն համագումարի ապրիլի 24-ի (ն. տ.) պաշտօնական նիստում— որոշեց.

1. Միանգամայն կողմնակից և ծարաւի լինելով կարգի և խաղաղութեան վերահաստատմանը Ղարաբաղում.

2. Բոլոր ցանկութեամբ և անկեղծութեամբ ընդառաջ գնալով անգլիական հրամանատարութեան առաջարկին՝ խաղաղ բարեկամական յարաբերութիւն պահպանել հարևան թուրք ժողովրդի հետ, որը միշտ էլ իրագործել է Ղարաբաղի հայութիւնը.

Ի նկատի առնելով, որ Ղարաբաղի վերաբերեալ տերրիտորիալ և սահմանային հարցերը պէտք է վերջնական լուծում ստանան խաղաղարար կոնֆերանսում, ինչպէս և ինքը գեներալ Շաթելվորթը յայտարարեց այդ մասին, Ղարաբաղի Հայութեան 5-րդ Համագումարը գտնում է, որ այդ ծրագիրը համապատասխանում է համագումարին պատգամաւորներ ուղարկող Ղարաբաղի հայ ժողովրդի ցանկութեան և կենսական շահերին, ինչպիսի համախօսականներ և գրաւոր իմպերատիւ մանդատներ տուել է նա իր ընտրած պատգամաւորներին։

Համագումարը անընդունելի է համարում Ադրբէջանի հետ որևիցէ առընչութիւն ունեցող որևէ վարչական ծրագիր և այդ ծրագրի բռնի իրականացումը կեանքի մէջ համարում է անխուսափելի պատճառ, ստեղծելու ազգամիջեան լուրջ խռովութիւններ ու արիւնհեղութիւններ, որի պատասխանատուութիւնը իր վրայ վերցնել ոչ մի դէպքում չի կարող Ղարաբաղի Հայութեան Հինգերորդ Համագումարը։

Ստորագրել են դիւանի ամբողջ կազմը եւ 48 պատգամաւորներ։

Ղարաբաղի Հայութեան հինգերորդ Համագումար։

1919 թ. 25 ապրիլի
(ն. տ.) Շուշի

ԱԴՐԲԷՋԱՆ

ՆՈՒԽՈՒԱՅ ԵՒ ԱՐԷՇԻ-ՀԱՅԵՐԻ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Նուխուայ և Արէշի գաւառների Հայրենակցական Միութեան Վարչութիւնը ստանում է շատ ցաւալի լուրեր։

Բացի այն դառնագոյն հանգամանքից, որ այդ գաւառների հայ գիւղացութեան բեկորները միանգամայն կտրուած են բոլոր կենտրոններից՝ Գանձակից, Բագուից և Թիֆլիսից և մինչև օրս էլ ենթակայ են ամեն տեսակ բռնութիւնների, սպանութիւնների, կողոպուտների, կրօնական այլասերման, սովի, հիւանդութիւնների և այլն,— Նուխուայ քաղաքի հայ ազգաբնակչութիւնն էլ է նոյնպէս գտնւում պաշարուած ամենածանր կացութեան մէջ։ Ոչ մի հնար չկայ հայի համար գաղթելու այլ ապահով վայրեր, որովհետև մահուան սպառնալիքի տակ նրան արգելւում է դուրս գալ Նուխուց։

Բացի այն փաստերից, որոնք պարբերաբար հասնում են մամուլին, վարչութիւնը նոր ստացել է ապրիլի 29-ին, ի թիւս այլոց, հետևեալ զարհուրելի տեղեկութիւնը.

Ապրիլի 22-ին Նուխեցի Թուրքէն Եղիշեանը իր կնոջ և 8 ու 10 տարեկան երկու երեխաներով տեղապտոյտ քաղաքից Եւլախ տանող նուխեցի Մամադ-Միրզի կառքով առաւօտեան ժամի 7-ին ճանապարհւում է դէպի Եւլախ կայարանը։

Միւս առաւօտ լուր է հասնում քաղաք, որ Թուրքէնին իր ընտանիքով կոտորել են։ Սպանութիւնը կատարուել է քաղաքից 6 7 վերստ հեռաւորութեան վրայ, անտառի մօտ, պտոյտի խճուղու «Ղարաստու» կամուրջից քիչ ցած։

Այդ դէպքից յետոյ տեղական պրիստաւը իր ստրաժնիկներով գնում է որոնելու գիակները, որոնց և գտնում է անտառի մէջ։ Միւս օրը—ապրիլի 23-ին երեկոյեան, դիակները բերւում են հայոց եկեղեցու բակը, ուր կարելի էր տեսնել հետևեալ պատկերը. գլխատուած են երկու տղայ երեխաները և մայրը, որի ձեռքերն էլ են կտրուած. բոլոր երեխաներին պաշտպանելիս է եղել. իսկ հայրը նոյնպէս արիւնաթաթախ ու գլխից գնդակահարուած։

Արդեօք վերջ պիտի ունենա՞ն այս մահասարսուռ դաժանութիւնները։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

ՊԱՐԷՆԱՒՈՐՄԱՆ ՀԱՐՑԸ ՄՈՍԿՈՒԱՅՈՒՄ

Պարէնաւորման կոմիտէ Մոսկուայի բոլոր ազգաբնակութիւնը բաժանւում է չորս դասակարգի։ Առաջին դասակարգի մէջ մտնում են ֆիզիքական աշխատանք ունեցող անձնաւորութիւններ, բժիշկներ, խորհրդային թատրոնների դերասաններ և յղութեան շրջանի կանայք (2 ամիս ծնունդից առաջ և 2 ամիս յետոյ)։ Երկրորդ դասակարգի մէջ մտնում են այն անձնաւորութիւնները, որոնք խորհրդային հիմնարկութիւնների մէջ վարում են պատասխանատու պաշտօններ՝ առանց աշխատանքի ժամանակի սահմանափակումով։

Երրորդ դասակարգի մէջ մտնում են առհասարակ խորհրդային բանուորները և չորրորդ դասակարգի մէջ մտնում են «հասարակութեան պարազիտները», այսինքն այն անձնաւորութիւնները, որոնք իրենց աշխատանքով չեն ապրում։ Առաջին դասակարգի անձնաւորութիւնները ստանում են 1 ֆունտ հաց երկու օրուայ համար, 1 ֆ. միս շաբաթական, 1 ֆ. բրինձ մի շաբաթուայ համար, 2 սելեոդկա, 2 ֆ. վոբլա (ձուկը), 1 ֆ. կաղամբ, 2 և կէս ֆ. գետնախնձոր, բոլորը մի շաբաթուայ համար, քառորդ ֆ. թէյ և 2 ֆ. շաքար ամսական, 5 արշին ծանր և 8 արշին թեթև ճոթ, բայց միայն կարիքաւորները. այնուհետև եթէ նրանք կապացուցանեն, որ կարիք ունեն կօշիկների և տնային ուրիշ կարիքների, այն դէպքում նրանք կարող են ստանալ այդպիսիները և այն էլ հերթով, որովհետև Մոսկուայում կօշիկներ քիչ են։ Երկրորդ դասակարգինը ստանում են նոյն բաժինները ինչ որ առաջինները, սակայն հաց ստանում են քառորդ ֆունտ երկու օրուայ համար և գետնախնձոր 1 ու քառորդ ֆունտ շաբաթուայ համար։ Երրորդ դասակարգինը ստանում են կէս ֆ. հաց երկու օրուայ համար, մնացած մթերքները աւելի քիչ քան թէ առաջինները և երկրորդները, իսկ կօշիկներ և մանուֆակտուրա չեն ստանում, որովհետև երրորդ դասակարգի անձը պէտք է բաղդ ունենայ, որ ապրիլի 8 վիճակախաղի ժամանակ 70—100 մարդու մէջ մի տոմս հանի և այդ բախտաւոր տոմսով ստանայ կօշիկ կամ կրկնակօշիկ։ Չորրորդ դասակարգինը ստանում են միայն մէկ քառորդ ֆ. հաց երկու օրուայ և ուրիշ ոչինչ. «նրանք իրենց համար գտնում են», ասում են պարէնաւորման կարգադրողները։

Բացի յիշատակուած դասակարգերը, գոյութիւն ունեն նաև մանկական կարտոչկաներ՝ երեխաների համար մթերքներ ստանալու համար, ինչպէս են՝ կաթ, իւղ, ձու և բրինձ։ Հիւանդները, առանց դասակարգի խտրութեան, երկար ձեւականութիւններից և մի քանի բժիշկների վկայութիւնից յետոյ, խնդիր տալու 6-րդ կամ 7-րդ օրից յետոյ, կարող են ստանալ անհրաժեշտ մթերքներ։ Բացի վերոյիշեալ կերպով ստանալուց, Մոսկուայում կարելի է մթերք ձեռք բերել նաև «Սուխարեւ» սպեկուլեանտների մօտ, որը գտնւում է երկաթուղու կայարանի մօտ, այլև ուրիշ շուկաներում, ի հարկէ առասպելական գներով։ Օրինակ 1 ֆ. սև հացը արժէ 24—26 ռուբլի, 1 փութ նոյն ալիւրը 1000 ռ., սպիտակ ալիւրը 1200—1400 ռ. փութը, իւղը ֆունտը 120 ռ., շաքարը 100—120 ռ., միս ֆունտը 35 40 ռ., հաւի կամ սագի ֆն. 55—60 ռ. և այլն։ Ես ճանաչում էի մի ընտանիք՝ բաղկացած 5 անդամից, որը խիստ կերպով կրճատելով իր ծախսերը, ամսական ծախսում էր 40 հազար ռուբլի։

Կանխիկ փող չունենալու դէպքում դրամատներից հնարաւորութիւն չկայ փող ստանալու, թէև մի քանիսներին յաջողւում է ստանալ պետական դրամատնից, վճարելով 33—35 տոկոս. մինչև Ուկրայնայի մէջ խորհրդային իշխանութիւն կազմելը, գերմանական իշխանութեան կառոյ շրջանում, ազգաբնակութիւնը յուսով էր, թէ Ուկրայնայից կը ստանայ պարէնաւորման մթերքներ, բայց նա հիասթափուեց, երբ Ուկրայնան Խորհրդ. իշխանութեան կողմից գրաւելուց յետոյ ոչ մի փշրանք պարէնաւորում։ Ճշմարիտ է, թէ և յունուար ամսուայ ընթացքում Ուկրայնայից դէպի հիւսիս արտահանուեց 1089 վագոն պարէնաւորում՝ հաց, շաքար, իւղ, քաղցրավաճառի (кондитеръ) ապրանքներ և ճարպ, սակայն այդ բոլոր մթերքները տուին բանակին և հիւսիսի ազգաբնակութեանը թողին քաղցած։ Ընդհանրապէս Վելիկոռուսի ժողովրդի սովը հասաւ իր բարձր աստիճանին։ Սոված ժողովուրդը չի զզւում և ուտում է ձիու և մինչև իսկ շան միս, և այդ անեկդոտ չէ այլ փաստ։ Մարդու մազերը փշաքաղւում են, երբ նկատում է, որ փողոցի մէջ սովից ձին ընկնելով, ազգաբնակութիւնը հաւաքւում է և նրա դիակը մաս-մաս անելով տանում տները։ Այդ հանգամանքի հետևանքը երկար սպասեցնել չտուեց։ Ազգաբնակութիւնը սկսեց վարակուել փոխադրական ձիախտով, որը անխնայ հազարաւոր զոհեր է տանում, որովհետև հնարաւորութիւն չկայ նրա դէմ կռուելու (նա շատ շուտով է տարածւում)։

Սկզբում ձիախտով հիւանդացածներին գնդակահարում էին, յետոյ սկսեցին նրանց թունաւորել։ Քաղաքը փոխադրական միջոցներ, հիւանդանոցներ, այլ և անհրաժեշտ քանակութեամբ դագաղներ չունենալու պատճառով, նրանց դիակները շաբաթներով մնում էին տներում։

Սակայն եթէ այդ թոյլատրելի էր ձմեռը 1—5 աստիճան տաքութեան ժամանակ, ապա ուրեմն ինչ կը լինի ամառը։ Այնուհետև սովի պատճառով ժողովուրդը մեռնում էր «սոված ընդախտից» (цынга). մարդ սկսում էր ուռչել, այնպէս էր թւում թէ նա գիրանում է, սակայն երբ այդ «գիրութիւնը» անցնում էր իր սովորական սահմանը, այդ ժամանակ վրայ էր հասնում մահը։ Սովի պատճառով ժողովրդից շատերը մեռնում էին ամենաթեթև հիւանդութիւններից։ Ընդհանրապէս դրութիւնը սոսկալի է, իսկ այժմ Կոլչակի դէպի Վոլգան արշաւելու պատճառով, երբ բոլշեվիկները կորցնում են Սարատովի, Սամարայի և Պերմի նահանգների հացի հարուստ շտեմարանները, հաւանական է, որ ժողովրդի տանջանքի բաժակը կը լցուի և այն ժամանակ անխուսափելի է խորհրդային իշխանութեան վախճանը, որը պէտք է տեղի տայ միացեալ համայն Ռուսաստանի իշխանութեանը։

Սեւով

ԳՐԱԿ.-ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏ.

ՇՏԱՊԵՑԷ՛Ք ՊԱՏԿԵՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Հայ արուեստագէտների պատկերահանդէսը մօտենում է իր փակման օրին. մի շաբաթից յետոյ նա այլևս գոյութիւն չի ունենալու։

Բայց և այնպէս մեր հասարակական զանազան տարրեր դեռ ևս հարկաւոր ուշադրութիւնը ցոյց չեն տուել դէպի այդ ցուցահանդէսը։

Այժմ ամեն կերպ աշխատում ենք ազգայնացնել դպրոցները. ինչ է ազգայնացման նպատակը. մայրենի լեզու սովորեցնելու հետ, սանի հոգին այնպէս կրթել, որ նա ապագայում աշխատել կարողանայ ազգային կուլտուրական կեանքի համար։ Մենք այս ծրագիրը ընդունում ենք մակերևոյթօրէն, առանց խորը բովանդակութիւն տալու գաղափարին, որովհետև լուրջ ընդունման դէպքում մենք մեր ձեռքից բաց կը թողնէինք հայ արուեստագէտների պատկերահանդէսի ազգայնացող դպրոցի համար ունենալիք նշանակութիւնը։ Մինչ մենք դրա մէջ չպէտք է տեսնէինք ազգային կուլտուրան հասկանալու և սիրելու միջոցներից ամենակարևորը, մի կողմ թողած ցուցահանդէսի զուտ էսթետիքական արժէքը։

Բայց ազգայնացած նախկին ազգային և ոչ-ազգայնացած դպրոցների աշակերտութեան մի տոկոսը այցելեց այդ պատկերահանդէսը ինքնաբերաբար կամ ուսուցչական խմբերի առաջնորդութեամբ։ Կարող եմ ասել չնչին տոկոսը։

Բանուորութեան մասին է այժմ մոդա խօսել։ Բանուորների, աշխատաւորների անունից խօսող մի ինտելիգենտը հաւաքեց մի խումբ բանուոր և բերեց ցուցահանդէս, և եթէ ինքը գեղարուեստից շատ բան էլ չի հասկանում, գոնէ խնդրեց հայ գեղարուեստագէտներից մէկին որ բացատրութիւններ տայ և առաջնորդ լինի բանուորներին, աշխատաւորներին գեղարուեստական հարցերում։ Ոչ ոք։ Բանուորներից օգտուելը և իր համար կարիերա ստեղծելն աւելի դիւրին է քան նրանց իմացական գեղարուեստական դաստիարակութեան մասին մտածելը։

Ասում են, որ ուսուցչութիւնը մի ժողովրդի ամենակուլտուրական տարրերից մէկն է։

Սակայն տեսանք մենք հայ ուսուցչութեանը պատկերահանդէսի դահլիճում. ոչ. նա էլ է փայլում իր բացակայութեամբ։ Ինչպէս երեւում է հայ ուսուցչութիւնը դեռ չի հասել կուլտուրական այն բարձրութեան, որի վրայ նկարչութիւնն ու արձանագործութիւնը կուլտուրական արժէքներ են համարւում։

Հայ բուրժուական տարրերը, որոնք պէտք է աչքի ընկնէին պատկերները գնելով խրախուսել մեր արտիստներին, նոյնպէս ցոյց տուին իրենց ապիկարութիւնն ու անկուլտուրականութիւնը։

Մի ժամանակ մարդիկ առօրեայից զորւում էին աղօթքով, այժմ այդ չկայ, մարդիկ բնութեան գիրկը չեն դուրս գալիս, որովհետև կամ սովորութիւն չունեն, և կամ վախենում են ալան-թալանից. մարդիկ չեն լցնում զուտ և մաքուր գեղարուեստական ճաշակից յառաջացած գեղարուեստի տաճարները, այլ գնում են այնտեղ, ուր գըրգռում են նրանց նեարդները բաղձական անցաւոր և շողոքորթող և մի քիչ անբարոյական տպաւորութիւններով. մարդիկ այնտեղ են, ուր ոգելից խմիչքները անցաւոր բաւականութիւններ են սփռում նրանց երակներում. նրանք առօրեայի, մշտապէսի, սովորականի, տափակի օղակների մէջ տանջում են իրենց հոգին, առանց մտածելու, որ միայն գեղարուեստն է, որը մարդուն դուրս է հանում այդ առօրեայ ձանձրալի կապանքներից և մարդուն դնում հոգու անսահման զգացումի մի այլ աշխարհի մէջ։

Խօսքն այժմ այն մարդկանց է վերաբերում, որոնք այդ աշխարհում լինելու ձգտումն ու ցանկութիւն ունեն։ Այցելեցէք հայ արուեստագէտների պատկերահանդէսը ոչ թէ մի, այլ մի քանի անգամ, սովորեցէք պատկերների հետ խօսելու լեզուն, և ահա դուք կը տեսնէք, թէ ինչպէս այդ դռնաւոր ձեռը ձեզ կը կտրեն և շրջապատից, և Գոլովինսկի փողոցի աղմուկից, որի վրայ է ցուցահանդէսի շէնքը, և տանն ու դուրսը ձեր ապրած առօրեայ ձանձրոյթից, հոգսերից, տափակութիւններից։ Եւ ինչպէս բաղնիքից թեթևացած մարմնով, այնպէս էլ պատկերահանդէսից դուրս կը գաք թեթևացած, զուարթացած հոգով դէպի իրական առօրեայ աշխարհը։

[illegible]

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԼԷԳԻԱ

Հրատարակիչ՝ Հայ Ժողովրդական Կուսակցութիւն

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԳՆԱՑՔՆԵՐԻ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԳՆԱՑՔՆԵՐԸ ԹԻՖԼԻՍԻՑ ԳՆՈՒՄ ԵՆ ՓՈԹԻ

Գ. № 1 ճեպընթաց՝ երեկ. 7 ժ. 30 ր.
Միխայլովից —գիշ. 10 ժ. 52 ր.
Շորապանից —գիշ. 1 ժ. 34 ր.
Սամտրեդիից—գիշ. 3 ժ. 50 ր.
Փոթի հասնում է առաւ. 5 ժ. 50 ր.

Պլացկարտի գինը բոլոր վագոններում 20 ռուբլի է։

Գ. № 2 պոստատար՝ առ. 10 ժ. 30 ր.
Միխայլովից — ցեր. 8 ժ. 8 ր.
Շորապանից— երեկ. 6 ժ. —
Սամտրեդիից— եր. 8 ժ. 34 ր.
Փոթի է հասնում գիշ. 10 ժ. 43 ր.

Պլացկարտի գինը բոլոր վագոններում 10 ռուբլի է։

Գ. № 9 ճանապարհորդական մինչեւ Քութայիս

Դուրս է գալիս երեկ. 10 ժ. 30 ր.
Քութայիս է հասնում առ. 7 ժ. 21 ր.

Պլացկարտի գինը բոլոր վագոններում 5 ռուբլի է։

Գ. № 19 ճանապարհորդական մինչեւ Բորժոմ

Դուրս է գնում ցերեկ. 3 ժ. 30 ր.
Գորուց — երեկ. 6 ժ. 30 ր.
Բորժոմ է հասնում եր. 9 ժ. 27 ր.
Պլացկարտի գինը բոլոր վագոններում 5 ռուբլի է։

Գ. № 4 պոստատար՝ մինչեւ Բագու
Դուրս է գնում գիշեր. 1 ժ. 10 ր.

Գ. № 8 ճանապարհորդական՝ մինչեւ Գանձակ

Դուրս է գնում ցերեկ. 3 ժ. 35 ր.
Գ. № 6 ճեպընթաց՝ երեկ. 9 ժ. —
Պլացկարտի գինը մինչև Բագու՝ I կլ. համար 60 ռ., II կլ.—40 ռ., III կլ.—20 ռ.։

ԴԷՊԻ ԿԱՐՍ—ԵՐԵՒԱՆ

Գ. № 4 մարդատար—ցեր. 1 ժ. 40 ր.

ԹԻՖԼԻՍ ԵԿՈՂ ԳՆԱՑՔՆԵՐԸ ՓՈԹԻԻՑ ԹԻՖԼԻՍ

Գ. № 2 ճեպընթաց—առ. 9 ժ. 41 ր.
Փոթիից դուրս է գալիս եր. 11 ժ.—
Գ. № 4 պոստատար—եր. 8 ժ. —
Փոթիից դուրս է գալիս առ. 7 ժ. 40 ր.

Գ. № 12 Քութայիսից

Գալիս է — — — երեկ. 8 ժ. 15 ր.
Քութ. դուրս է գալիս եր. 10 ժ. 10 ր.

Գ. № 20 Բորժոմից

Գալիս է — — — առաւ. 7 ժ. 20 ր.
Բորժ. դուրս է գալիս գիշ. 12 ժ. 46 ր.

ԲԱԳՈՒԻՑ

Գ. № 3 պոստատար—ցեր. 4 ժ. 30 ր.
Գ. № 5 ճեպընթաց—առ. 7 ժ. —
Գ. № 7 ճանապարհ. Գանձակից առ. 8 ժ. 30 ռ.
Գ. № 5 պլացկարտով. պլացկարտի գինը I կլ. 60 ռուբ., II կլ.—40 ռ., III կլ.—20 ռուբլի է։

ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻՑ ԵՒ ԿԱՐՍԻՑ

Գ. № 3 պոստատար—առ. 11 ժ. 30 ր.
Բացի գրանցից գնացքներ են երթեւեկում կիրակի և տօն օրերին։

ԹԻՖԼԻՍԻ ԵՒ ՄՑԽԵԹԻ ՄԻՋԵՒ

հետևեալ գնացքներն են երթեւեկում.
Գ. № 61 Թիֆլիսից
Գ. № 63 — — — ցեր. 3 ժ. —

Մցխեթից գալիս են

Գ. № 62 — — առաւ. 11 ժ. 10 ր.
Գ. № 64 — — երեկ. 7 ժ. 20 ր.

ՑՈՒՑԱԿ

Հայաստանի Հանրապետութեան գնացքների երթեւեկութեան

Այս տարուայ ապրիլի 14-ից մարդատար գնացքները Երևանից Սանահին մեկնելու են շաբաթը 4 անգամ

Երեւանից—Սանահին
մեկնում է

Երեքշաբթի, Հինգշաբթի, Շաբաթ, Կիրակի — առ. ժ. 8-ից անց 20 ր.

Սանահինից—Երեւան
վերադառնում

Երկուշաբթի, Չորեքշաբթի, Ուրբաթ, Կիրակի

Հայաստանի Հանրապետութեան գնացքների երթեւեկութիւնը Սանահինում յարմարեցուած է վրացական գնացքների մեկնելու հետ։

ԱՌԱՋ. ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

Հիմնուած 1880 թ.

(Կուկիա, Վորոնցովի արձանի հանդէպ)

Բաց է ամեն օր, բացի կիրակի օրերից.

«606» եւ «914»-ի ներարկում առաւօտեան ժ. 11—12.

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութիւն, վեներական (սիֆիլիս) հիւանդութիւններ։

Բ. Ի. ԱՂԱՄԱՐԵԱՆ—10—12 ժ. ներքին ջղային երեխայոց հիւանդութիւնն և ծաղկահատ։

Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու հիւ. վիրաբուժութիւն և վեներակ. (սիֆիլիս) հիւ.։

Ռ. Մ. ՎԱՑԵ—12—1 ժ. երեքշ. հինգշ. շաբաթ—կանանց հ. և մանկաբարձ.։

Է. Ս. ՑԱՐՈՒԿԵՍ — ԲԷԲՈՒՐԻՇՒԻԼԻ—12—1 ժ. երկուշ. չորեքշ. ուրբաթ—կանանց հիւ. և մանկաբարձ.։

Յ. Ա. ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։

Վճարը 3 ռ.։ Զբաւորները ձրի։ Համախորհրդի և կոնսիլիումի ու օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝ 0—10 Բժշկապ. Բ. Նաւասարդեան

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԵՐ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Երիտասարդ Գրողների գրադարան

№ 2.

ՍՏ. ԶՈՐԵԱՆ

ՏԽՈՒՐ ՄԱՐԴԻԿ

(Պատմուածքներ)

Հատոր I.

Ն. ԱՂԲԱԼԵԱՆԻ քննականով և հեղինակի պատկերով։ Մօտ 200 էջ։ Շքեղ հրատարակութիւն։

Գինը 8 ռ.

Դիմել՝ Թիֆլիս, Լորիս-Մելիքեան փող., № 22, Մ. Էփրիկեանին։ 10—7

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ

ՌՈՒՍԵՐԷՆԻ ԵՒ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Հայերի մէջ առաւելական կրթութիւն տարածող Կովկասեան ընկերութեան։

Նիկոլայեւսկի № 36,

0—96 Տեսուչ՝ Գ. Կ. Տէր-Դաւթեան

„ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ"-Ի

գրասենեակում վաճառւում է նրա հրատարակութեամբ լոյս տեսած

ԳԷՈՐԳ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

ՁԵՄՍՏՒՈՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ և ՎՐԱՍՏԱՆՈՒՄ

ԳԻՐՔԸ

Գինը 50 կոպեկ։

Դիմել գրասենեակ՝ Головинскiй пр. № 41. 0—80

ԿԱՐԵՒՈՐ ԺՈՂՈՎ

Կիրակի, ամսիս 4-ին, ցերեկ. ժամը ուղիղ 10-ին, Երրորդ Տղայոց Գիմնազիայում (Վելեամինովսկայա և Լերմոնտովսկայա փողոցների անկիւն) տեղի կունենայ Հիւսիսային Կովկասի վերջին ամիսների ընթացքում կատարուած ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՆՑՔԵՐԻ և հայ փախստականութեան կեանքի շուրջը ընդարձակ զեկուցում։

Կը խօսեն՝ Բենիկ վարդապետ, Յակ. Տէր-Յարութիւնեան, Յ. Էֆիւզեան եւ ուրիշներ։

Կը խնդրուի հայ հասարակութեանը, ինչպէս և Հիւսիսային Կովկասից վերադարձած քաղաքացիներին՝ ներկայ գտնուել ժողովին։ Զեկուցումից յետոյ տեղի կունենայ փախստականական Ցառուկ Կոմիտէի հաշուետուութիւնը և լիկվիդացիան, նաև խորհրդակցութիւն՝ Հիւսիսային Կովկասում դեռ ևս մնացած փախստականութեանը հայրենիք վերադարձնելու հարցի շուրջը։

Մուտքը Վելեամինովսկայա փողոցից։
1—1

Կազմակերպիչ Բիւրօ

Տպարան «Մամուլ»—տնօրէններ Մ. Էփրիկեան և Յ. Մալխեան։ Լորիս-Մելիքեան փող., № 22.